

✓ 5. — Пакъ тамъ. Дойранъ, който роди първия учредителъ-директоръ на българска печатница въ Солунъ, папа Теодосия (гл. стр. 191 сл.), е билъ отечество и на единъ виденъ художникъ и книжовникъ, който работѣлъ главно срѣдъ австрийскитъ сърби, но не забравялъ и своето отечество. Туй е билъ авторътъ на прочутата Стематография, излѣзла въ 1741 г. въ Виена. По-рано сърбитъ го смѣтаха за сърбинъ. Историкътъ на сръбската литература Йованъ Скерличъ, въ своето дѣло Српска књижевност у XVIII веку, Београд 1909, стр. 247, почва своитъ бележки за Жефаровича така: „Първиятъ сръбски писателъ, който обнародва свое произведение, е билъ Христофоръ Жефаровичъ, а първата сръбска книга печатана въ Австрия е неговата Стематография“. По-късно, въ своята отлична Историја нове српске књижевности, потпуно и илюстрирано издање, Београд 1914, стр. 42, Скерличъ казва за Жефаровича: „Изглежда да е билъ роденъ въ южна Македония, отъ гръцки или цинцарски родъ“. Сега обаче се знае, че Жефаровичъ е билъ българинъ отъ македонския градъ Дойранъ. Жефаровичъ се поминалъ въ Москва на 18 септемврий 1753 г., въ тамошния Богоявленски манастиръ. Неговото завещание и данни за него се пазятъ въ дѣло № 326 на Синодалния архивъ въ Петроградъ (срв. Н. М. Петровскій, Къ биографіи Христофора Жефаровича, въ Извѣстія втораго отд. Имп. Ак. Наукъ, 1910, кн. II, 297—302). Споменатото дѣло носи надсловъ: „1754-го года септабра 7-го дня. По доношенію коллегіи Иностранныхъ дѣлъ о пожиткахъ священника булгаря Зефаровича, кои оставлены въ Москвѣ подъ охраненіемъ синодалнаго разничево“. Отъ дѣлото узнаваме още, че Жефаровичъ ималъ братъ попъ, на име Проданъ, а за родния му градъ Дойранъ четемъ между друго: „Имѣются по немъ (т. е. Жефаровича) оставшія въ живыхъ въ турецкой области въ православной архіепископіи Салонской (т. е. Солунска) въ городѣ Догріанѣ (т. е. Дойранъ) братъ родной священникъ и протчія сродники“.

Освенъ тия бележки, за българската народност за дойранчанина Жефаровича говори и Павелъ Ненадовичъ (сръбски Карловецки митрополитъ, 1749—1768) въ посвещението си до автора на Стематографията (1741 г.), гдето между друго четемъ: *Блѣгъ-Почтѣнноиѣ Госпóдинѣ Христофóрѣ Жефáровичѣ... ревнѣтелю ѡтчества Бóлгарскаго... Павѣлѣ Ненадовичѣ... ѡ ѹсérдїѣ сѣе воспíсѣтъ.*